



Rapportage

Ecologisch onderzoek naar het voorkomen huismus binnen plangebied
Scheepmakershaven 1 in Oud-Beierland

Diepenveen, 30 mei 2022

Projectnummer: 2021-057
Aantal pagina's: 7

Opdrachtgever:

KuiperCompagnons
Van Nelleweg 3042
3044 BC Rotterdam

Contactpersoon:

[Redacted]

T [Redacted]

E [Redacted]

Opdrachtnemer:

EcoNatura - Onderzoek voor Natuur & Landschap
Gewestlaan 45
7431 AJ Diepenveen

Contactpersoon:

[Redacted]

T [Redacted]
E econatura@ziggo.nl

W www.econatura.nl

KVK 55217060

EcoNatura

Onderzoek voor Natuur & Landschap

Science for Nature & People

Vraag- en doelstelling

In verband met de toekomstige transformatie (sloop en nieuwbouw) van een bestaand winkelpand aan de Scheepmakershaven 1 in Oud-Beierland (figuur 1), heeft KuiperCompagnons (contactpersoon is Mw. F.M. Fresen) gevraagd om uitvoering van een aanvullend ecologische onderzoek naar het voorkomen van de beschermde huismus met jaarrond beschermde nestplaatsen. Dit op basis van een eerder ecologisch quickscan onderzoek uitgevoerd door bureau Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) uit Dordrecht.

Het voorliggende aanvullend onderzoek richt zich op het aantonen, dan wel betrouwbaar uitsluiten van de huismus als broedvogel binnen het plangebied met binding aan het betreffende gebouw en in relatie met de directe omgeving. Dit met tenminste een tweetal gespreide inventarisatiemomenten in het broedseizoen conform het BIJ12 *Kennisdocument Huismus* (zie Werkwijze).

Dit onderzoek is uitgevoerd in het licht van de vigerende *Wet natuurbescherming* (Wnb) en binnen het traject van de Omgevingsvergunning.

Het onderzoek richt zich specifiek op het aantonen of gemotiveerd uitsluiten van de huismus en mogelijke als broedvogel met jaarrond beschermde nestplaatsen binnen het aangegeven plangebied en de invloedssfeer daarvan.

Het voorliggende onderzoek is onderdeel van een combinatie met tevens een onderzoek naar het voorkomen naar vleermuizen, apart gerapporteerd onder hetzelfde projectnummer.

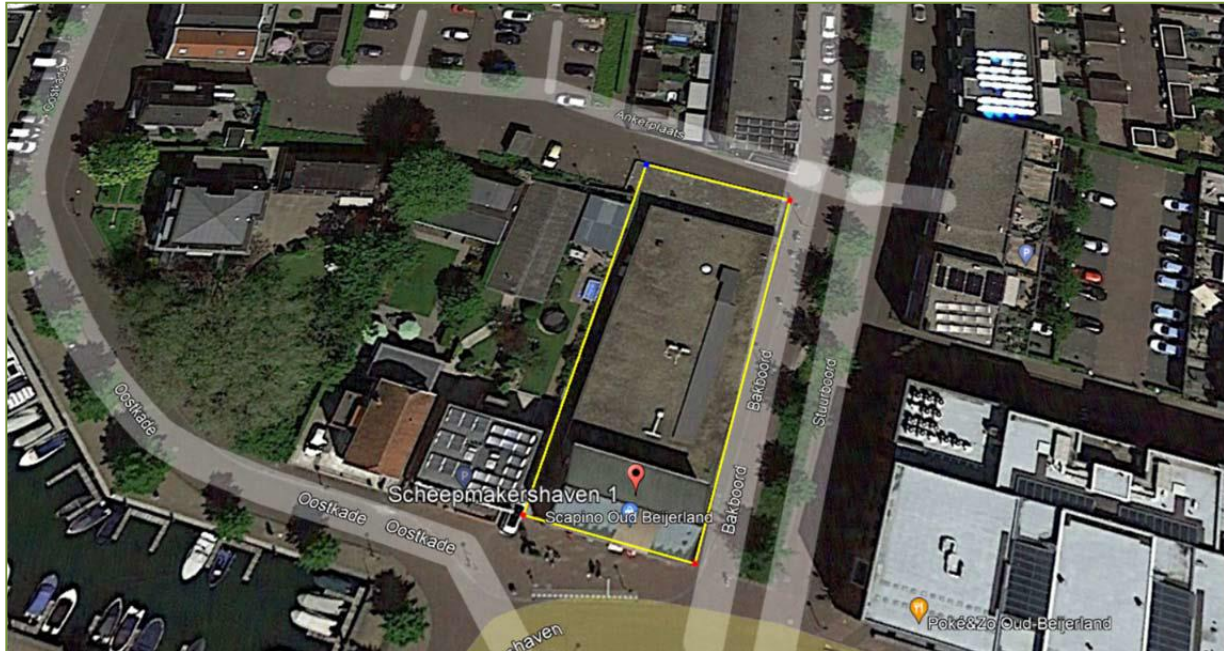
Voor meer informatie over het ecologisch onderzoek van EcoNatura en informatie over de vigerende natuurwetgeving surf naar: www.econatura.nl

Kenschets plan- en onderzoeksgebied en ingreep

Het plangebied met circa 0,11 hectaren ligt (figuur 1) aan de Scheepmakershaven 1 in het centrum van het stadje Oud-Beierland aan de Maas; in de provincie Zuid-Holland.

Het plangebied bestaat uit een perceel met een ouder bedrijfspand (bouwjaar 1911) waarin de Scapino thans aan de voorzijde is gehuisvest; met achter een 'loods'. Het perceel heeft verder geen begroeiing, in contrast met de burelen aan de westzijde. De locatie ligt in de oude kern van het stadje, vlak aan de jachthaven en niet ver van de rivier vandaan. Het ligt in een stadsdeel met veel oud- maar ook nieuwbouw. Het betreft – dicht grenzend aan de Maas - een redelijk groene binnenstedelijke omgeving met ruime tuinen, lanen en boomgroepen of parkelementen (zie figuur 2 voor terreinindrukken).

Men is voornemens het huidige bedrijfspand te slopen en nieuwbouw te plaatsen.



Figuur 1. Planlocatie met in de huidige situatie een bedrijfs- of winkelpand aan de Scheepmakershaven 1 in het centrum van Oud-Beierland (Provincie Zuid-Holland).

Werkwijze

Het onderzoek naar de huismus volgde de minimaal benodigde onderzoekinspanning zoals beschreven in het Kennisdocument Huismus¹. Daarnaast is gebruik gemaakt van de kennis en veldervaring van de auteur als ornitholoog en jarenlange observatie van een mussenkolonie op zijn erf en woonstraat in Diepenveen. Tevens met aanvullende inzichten over de ecologie van de soort uit onder meer het boek *De Huismus* van Van der Plas-Haarsma (2009).

Voor het kunnen vaststellen of betrouwbaar uitsluiten van broedende huismussen geeft het Kennisdocument Huismus¹ de volgende werkwijze aan:

Aangenomen kan worden dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet bij voorkeur onder de volgende omstandigheden plaatsvinden:

- *Goede weersomstandigheden (b.v. geen regen, harde wind en/of kou);*
- *op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied);*
- *Op geschikte momenten op de dag (tussen 1 à 2 uur na zonsopkomst en 1 à 2 uur voor zonsondergang is de meeste activiteit waar te nemen, met een piek in de ochtend).*
- *met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.*

¹ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.0.pdf>



Figuur 2. *Terreinindrukken van het plangebied met bedrijfspand aan de Scheepmakershaven 1 en directe omgeving in Oud-Beierland.*

Zie pagina 19 van het *Kennisdocument Huismus* voor de volledige beschrijving van de methodiek.

In dit onderzoek is op twee avonden met twee-drie uur voor zonsondergang (in de namiddag) gekeken naar mussenactiviteit of gebondenheid van mussen aan het onderhavige perceel en gebouw; oftewel territoriaal gedrag en aanwezigheid van nestplaatsen.

De onderzoeken vonden respectievelijk plaats op 19 april en 17 mei 2022 onder zeer goede weersomstandigheden of lenteweer; droog, warm (gemiddeld circa 20 graden Celsius) en praktisch windstil.

Mussen zijn sociale vogels, die meestal in kleinere of grotere groepen samen leven en broeden; vaak op perceel-, straat- en/of wijkniveau. Gemiddeld genomen bedraagt een lokale (semi)kolonie huismussen zo'n 10-20 vogels met daarin meerder residente en dominante volwassen mannetjes en hun vrouwtjes en later in het broedseizoen ook de nieuwe lichting nakomelingen. De nestplaatsen van een mussenkolonie kunnen geconcentreerd gevonden worden (bijvoorbeeld in één gebouw), of juist verspreid in meerdere objecten op bijvoorbeeld wijkniveau. Zulke broedkolonies kunnen al jarenlang of langdurig bestaan.

De nesten worden in nissen of holtes, maar ook op richels van objecten gemaakt; opgebouwd uit lange slierten gras en bijvoorbeeld ook papierstroken. In veel gevallen betreft het nesten in dakranden, echter ook regelmatig in kieren of scheuren van muren van gebouwen; op muur- en andere richels of op andere objecten zoals bruggen en stuwen. Er zijn meerdere nestmogelijkheden door mussen te benutten,

samen met andere noodzakelijke hulpbronnen (zie verder). Mussen maken ook dankbaar gebruik van nestkasten of zogenaamde ‘mussenviden’ afhankelijk van een gunstige plaatsing.

In het voorjaar, zo tussen begin en april en half juni bakenen de residente mannetjes het territorium van hun gezamenlijke broedplaats af. Dit doen ze opvallend en luid tjilpend vanaf traditionele zangposten, zoals in een boom, haag of op een dak; met pieken in de ochtend en namiddag (zie voorbeelden in figuur 3). Mussen onderling in kolonieverband laten jaarrond en gedurende dagen met goede weersomstandigheden op hun vaste verblijfplaatsen ook veel interactieve of sociale activiteiten zien, zodat de vogels voor geoefende ogen en oren al snel opvallen

Huismussen zijn namelijk zeer honkvast en bevinden zich jaarrond meestal op rustplaatsen dicht in de buurt van hun nestplaatsen en foerageerplekken. Die rustplaatsen bestaan onder meer uit (beuken)hagen, struweel en boomgroepen, waarin ze tijdens slechte weersomstandigheden goed kunnen schuilen; maar ook effectief dekking kunnen vinden tegen grond- en luchtpredatoren. Schuilvegetatie dicht bij de nestplaatsen is dus van cruciaal belang en bepalend voor de duurzame vestiging van mussen.

Deze habitatkwaliteit ontbreekt echter in de huidige situatie.

Het voedsel van de huismus bestaat hoofdzakelijk uit zaden van diverse gras- en kruidensoorten, wat ruimschoots en jaarrond voorradig moet zijn in de omgeving van de nestplaats. Naast zaden van diverse kruiden en grassen als hoofdvoedsel, worden bijvoorbeeld ook de knoppen van met name fruitbomen en bessen genuttigd. Diverse kleine insecten worden ook niet versmaad. Daarnaast eten mussen (eigenlijk ongewenst) opportunistisch ook de ‘kruimels’ van zowat alles wat de mens aan voedsel op straat laat slingeren en ook vogelvoer (vetbollen) in tuinen. Het mag duidelijk zijn dat zonder voldoende voedsel in de buurt van geschikte nestplaatsen (zoals in de steeds meer versteende stedelijke omgeving), er geen mussen zullen vestigen.

Ook deze natuurlijke voorwaarde is onvoldoende aanwezig in de huidige situatie.

Meer over de leefwijze van mussen en beschermingsmaatregelen op:

<https://www.econatura.nl/onderzoek-huismus/>



Figuur 3. Voorbeelden van mussenactiviteit op een erf – residente mannetjes – op en rond op objecten; zingend, rustend en foeragerend.

Het onderhavige terrein viel met uitstekend overzicht van alle kanten van het gebouw en omgeving te onderzoeken op mussenactiviteiten (figuur 2).

Onderzoekresultaten

Gedurende beide onderzoeken op 19 april en 17 mei 2022 werden er geen huismussen waargenomen binnen het plangebied en de mogelijke invloedssfeer van de sloopwerkzaamheden. Ook niet in de directe omgeving, waaronder de percelen van de oosterburen met tamelijk grote en goed ontwikkelde tuinen.

De afwezigheid van huismussen in het plangebied valt grotendeels te wijten aan het gebrek aan dekking biedende groenstructuren – met name hagen of struweel als gunstige habitatkwaliteiten - direct

grenzend aan het gebouw. Verder ook te wijten aan de grotendeels versteende omgeving met weinig foerageergelegenheid voor mussen.

Verder is – echter niet als opdracht gevraagd - gelet op nestelende gierzwaluwen, eveneens een soort met jaarrond beschermde broedplaatsen. Het huidige gebouw leent zich namelijk beter als broedplaats voor gierzwaluwen dan voor huismussen. Het tweede bezoek op 17 mei, vallend binnen de broedtijd, liet echter geen activiteiten van deze trekvogelsoort met binding aan het huidige gebouw zien. Hoewel meerdere bezoeken verder in de zomer dit formeel zouden moeten uitsluiten volgens een andere methodiek en conform het *Kennisdocument Gierzwaluw*; wel deels op te vangen met het verder lopende vleermuisonderzoek. De auteur acht het op basis van de huidige onderzoeksmomenten en afwezigheid van gierzwaluwen echter al wel onwaarschijnlijk dat deze op het onderhavige gebouw broeden.

Conclusie in het licht van de Wet natuurbescherming

Uit het veldonderzoek met voldoende en gespreide observaties vroeg in het broedseizoen (met leg- en vroege jongenfasen) van de huismus blijkt dat deze soort als broedvogel actueel niet binnen het plangebied aanwezig is en ook in de directe omgeving in afwezigheid schittert.

Dit impliceert dat er met de afbraak en nieuwbouw van het bedrijfspand aan de Scheepmakershaven 1 in Oud-Beierland actueel geen huismussen in het geding zijn of dat er geen sprake is van overtreding van de EU Vogelrichtlijn binnen de Wet natuurbescherming² (specifiek Hoofdstuk 3. Soorten > § 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn > Artikel 3.1).

Verder werden er ook geen andere beschermde broedvogels binnen het plangebied vastgesteld tot dusver, speciaal nog gelet op de gierzwaluw.

Bronnen

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.0.pdf>

Plas-Haarsma, M. Van der (2009) De Huismus. Nieuw Amsterdam Uitgevers.

² <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-02-17#Hoofdstuk3>

Resume: [REDACTED] (EcoNatura) als ervaren ecologisch deskundige

[REDACTED] studeerde biologie en ecologie aan de University of Adelaide (Australië) en natuurwetenschappelijke milieukunde (met accent op milieubiologie, natuurbescherming en milieu- en natuurwetgeving) aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Hij houdt zich al sinds eind jaren '70 van de vorige eeuw bezig met natuuronderzoek, begonnen met vogelkundig onderzoek naar de broedpopulatie-ontwikkelingen van roofvogels.

Sinds 2000 werkt hij als onafhankelijk ecologisch adviseur en onderzoeker en heeft zich over de jaren gespecialiseerd als landschapsecoloog en deskundige op het terrein van biodiversiteit met velerlei werkzaamheden gericht op natuurbehoud- en ontwikkeling; zowel nationaal als internationaal. Hij is tevens specialist geworden in ecologische beoordelingen van de effecten van menselijke activiteiten op natuur & landschap en heeft daarin een zeer grote verscheidenheid aan projecten behandeld, in zowel binnen- als buitenland. Uit het jarenlang beoordelingen van de invloed van de mens op natuur (oorzaak en gevolg-relaties) heeft hij veel referenties opgedaan.

Hij wordt ook regelmatig gevraagd voor contra-expertise-onderzoek door natuurbeschermingsorganisaties.

Verder is hij professioneel werkzaam als *Visiting research fellow* op het terrein van internationale natuurbescherming aan de Universiteit van Cumbria (in Engeland) en was lid van de werkgroep *Visions of Nature* aan de Radboud Universiteit. Hij is lid van de Commission on Ecosystem Management middels de Rewilding Thematic Group van het IUCN.

Sinds meerdere jaren doet hij in zijn vrije tijd onderzoek naar de ecologie van kleine tot grote roofdieren; van wezel tot wolf.